

# Вікові коефіцієнти народжуваності у Закарпатській області України та аналіз народжуваності у жінок, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі

Г. О. Слабкий<sup>1</sup>, О. С. Щербінська<sup>2</sup>, В. Й. Білак-Лук'янчук<sup>1</sup>, Л. П. Русин<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Ужгородський національний університет

<sup>2</sup>Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, м. Київ

Україна переживає складні часи затяжної демографічної кризи.

**Мета дослідження:** вивчення і аналіз вікових коефіцієнтів народжуваності у Закарпатській області України та аналіз народжуваності у жінок, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі.

**Матеріали та методи.** У ході дослідження використані офіційні дані галузевої статистичної звітності за 2000–2021 рр. у розрізі адміністративних територій Закарпатської області. Дослідження проводили у чотири етапи. Використані бібліосемантичний і медико-статистичний методи та метод структурного логічного аналізу.

**Результати.** Установлено, що сумарний коефіцієнт народжуваності у Закарпатській області за період дослідження скоротився на 16,4% і у 2021 р. становив 1,534. При цьому зареєстровано зниження коефіцієнта народжуваності у вікових групах жінок від 15 до 39 років, а серед жінок вікової категорії 40–49 років виявлена тенденція до підвищення коефіцієнта народжуваності.

У віковій групі 15–19 років коефіцієнт народжуваності скоротився в 1,31 раза і становив 39,6; у віковій групі 20–24 років коефіцієнт народжуваності скоротився в 1,33 раза і становив 133,3; у віковій групі 25–29 років коефіцієнт народжуваності скоротився в 1,34 раза і становив 88,9; у віковій групі 30–34 років коефіцієнт народжуваності скоротився в 1,09 раза і становив 51,3; у віковій групі 35–39 років коефіцієнт народжуваності скоротився в 1,08 раза і становив 21,0; у віковій групі 40–44 років коефіцієнт народжуваності збільшився в 1,13 раза і становив 5,2; у віковій групі 45–49 років коефіцієнт народжуваності збільшився в 3,0 раза і становив 0,3.

Частка дітей, народжених матерями, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, зросла в 1,8 раза і у 2021 р. становила 24,3% від загальної кількості народжених живими. Зареєстровано рівномірне зростання зазначеного показника як у містах, так і у сільській місцевості.

**Висновки.** Результати дослідження дають підставу для констатації негативної динаміки народжуваності у Закарпатській області, що у подальшому ще більш посиляться через наслідки війни проти російської агресії.

**Ключові слова:** Закарпатська область, жіноче населення, вік, коефіцієнт народжуваності, народжуваність поза шлюбом.

## Age fertility rates in Transcarpathian region of Ukraine and analysis of birth rates by women who are not in registered marriage

G. O. Slabkiy, O. S. Shcherbinska, V. J. Bilak-Lukianchuk, L. P. Rusyn

Ukraine is going through difficult times of a prolonged demographic crisis.

**The objective:** to study and analyze the age-related birth rates in the Transcarpathian region of Ukraine and analyze the birth rates among women who are not in a registered marriage.

**Materials and methods.** In the course of the study, official data from sectoral statistical reporting for 2000–2021 were used in the cross-section of the administrative territories of Transcarpathian region. The research was conducted in four stages. Biblíosemantic and medical-statistical methods and the method of structural logical analysis are used.

**Results.** It was established that the total birth rate in Transcarpathian region during the study period decreased by 16.4% and in 2021 it was 1.534. At the same time, a decrease in the birth rate was registered in the age groups of women from 15 to 39 years, and among women in the age category 40–49 years, a tendency to increase the birth rate was revealed.

In the age group of 15–19 years the birth rate decreased by 1.31 times and amounted to 39.6; in the age group of 20–24 years, the birth rate decreased by 1.33 times and amounted to 133.3; in the age group of 25–29 years the birth rate decreased by 1.34 times and amounted to 88.9; in the age group of 30–34 years the birth rate decreased by 1.09 times and amounted to 51.3; in the age group of 35–39 years the birth rate decreased by 1.08 times and amounted to 21.0; in the age group of 40–44 years the birth rate increased by 1.13 times and was 5.2; in the age group of 45–49 years, the birth rate increased by 3.0 times and was 0.3. The rate of children who were born in mothers who were not in a registered marriage increased by 1.8 times in 2021 and accounted for 24.3% of the total number of live births. A uniform growth of the specified indicator was registered both in cities and in rural areas.

**Conclusions.** The results of the study provide a basis for ascertaining the negative dynamics of the birth rate in Transcarpathian region, which will further intensify due to the consequences of the war against Russian aggression.

**Keywords:** Transcarpathian region, female population, age, birth rate, birth rate out of wedlock.

Медико-демографічна ситуація, що склалася сьогодні в Україні, обґрунтовано викликає занепокоєння [1, 2]. Скорочення чисельності населення при зниженні тривалості життя та народжуваності, від'ємне сальдо міграції стали характерними чинниками демографічних процесів у державі і дають підстави кваліфікувати їх як стан зтяжної демографічної кризи [3–5]. На погіршення демографічної ситуації в Україні вплинула війна проти російської агресії [6–9].

Необхідно зазначити, що інтегральною характеристикою народжуваності в країні слугують коефіцієнти сумарної народжуваності та вікові коефіцієнти народжуваності [10]. В Україні сумарний коефіцієнт народжуваності нижчий за рівень, необхідний для простого відтворення населення, що повинен бути не нижче 2,1 дитини на одну жінку репродуктивного віку [11, 12].

За минулі роки XXI ст. в Україні відбулися помітні зрушення у показниках народжуваності. Так, зменшилась кількість позашлюбних народжень – з 98,3 тис. народжених живими, або 21,1% від загальної кількості народжених живими, до 84,8 тис. народжених живими, або 20,6% від усіх дітей, народжених живими [13, 14].

У країні кількість позашлюбних дітей, народжених живими, відрізняється від розвинутих країн Європи як меншою поширеністю, так і такою негативною рисою, що позашлюбна народжуваність є найбільш високою у наймолодших вікових групах жінок, народження дітей у яких є наслідком небажаних вагітностей. Привертає на себе увагу те, що частка позашлюбних народжень у сільській місцевості в країні стала перевищувати таку у міських поселеннях [15].

Необхідно зазначити, що характерною рисою сучасної народжуваності в Україні є трансформація вікової її характеристики [16, 17]. Аналіз статистичних даних свідчить про те, що віковий профіль народжуваності змінився як за рахунок її зниження, так і за рахунок переміщення піку народжуваності з вікової групи 20–24 роки на вікову групу 25–29 років [18].

Останніми роками ці зміни вікової народжуваності характеризуються підвищенням народжуваності у середніх і старших вікових групах жінок репродуктивного віку [19, 20]. При цьому необхідно зазначити, що найбільша частка народжень припадає на 20–24-річних жінок, незважаючи на те що впродовж останніх десятиліть їхній внесок до сумарного коефіцієнта народжуваності зменшився майже на 30%. Також послабився вплив на сумарну народжуваність дитородної активності жінок наймолодшої вікової групи [21].

Наведене вище і зумовило актуальність даного дослідження.

**Мета дослідження:** вивчення і аналіз вікових коефіцієнтів народжуваності у Закарпатській області України та аналіз народжуваності у жінок, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі.

## МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У ході дослідження використані офіційні дані галузевої статистичної звітності за 2000–2021 рр. у розрізі адміністративних територій Закарпатської області. Дослідження проводили у чотири етапи:

- перший етап: встановлення та аналіз вікових коефіцієнтів народжуваності у Закарпатській

області за 2010–2021 рр.: відношення кількості народжених дітей за рік жінками певної вікової категорії до середньорічної кількості жінок у цьому віці;

- другий етап: встановлення та аналіз сумарного коефіцієнта народжуваності у Закарпатській області: скільки дітей у середньому народила б одна жінка упродовж усього репродуктивного періоду (15–49 років) при збереженні у кожному віці рівня народжуваності того року, для якого обчислені вікові коефіцієнти. Даний показник вивчали у динаміці 2010–2021 рр.;
- третій етап: встановлення та аналіз частки народжених живими у загальній кількості дітей, народжених живими, у жінок Закарпатської області, які не перебували у зареєстрованому шлюбі. Дослідження охоплює період з 2000 по 2021 р.;
- четвертий етап: вивчення даних про народжених живими у 2021 р. у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, за типом місцевості у розрізі адміністративних територій Закарпатської області.

У ході дослідження було використано бібліосемантичний і медико-статистичний методи та метод структурного логічного аналізу.

Статистичний аналіз та візуалізація отриманих результатів проведена за допомогою пакета прикладних програм EXCEL-2003® і STATA, версія 14 для Windows (Stata Corp Texas, США) та засобами мови програмування Python із використанням бібліотек pandas, matplotlib, scipy.

## РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

На першому етапі дослідження були встановлені та проаналізовані вікові коефіцієнти народжуваності у Закарпатській області за 2010–2021 рр.

Отримані дані наведено у табл. 1.

Аналіз отриманих та наведених у табл. 1 даних продемонстрував скорочення коефіцієнта народжуваності у жінок Закарпатської області репродуктивного віку у цілому за період дослідження в 1,35 раза з показником у 2021 р. 41,4. При цьому найвищий рівень коефіцієнта народжуваності було зареєстровано у 2012 р. – 58,9.

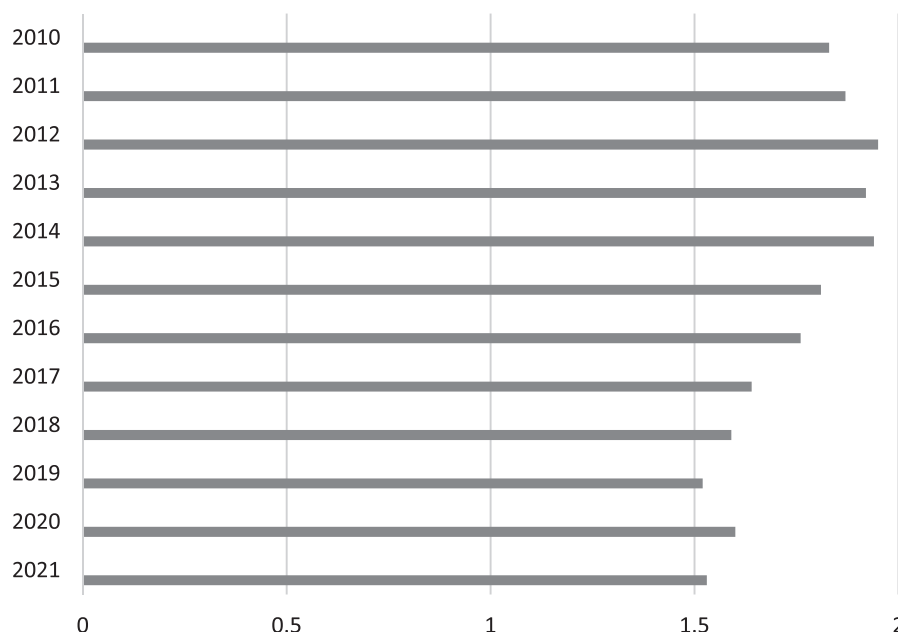
За роки дослідження було зареєстровано зниження коефіцієнта народжуваності у вікових групах від 15 до 39 років, а у жінок вікової категорії 40–49 років зареєстрована тенденція до підвищення наведеного коефіцієнта. У кожній віковій категорії показники зміни коефіцієнта народжуваності були різними, а саме:

- у віковій категорії 15–19 років зареєстровано зниження показника в 1,3 раза з рівнем 39,6 у 2021 р. Найвищий рівень коефіцієнта фіксували у 2013 р. з показником 54,1;
- у віковій категорії 20–24 роки зареєстровано зниження показника в 1,3 раза з рівнем 100,5 у 2021 р. Найвищий рівень коефіцієнта фіксували у 2014 р. з показником 137,1 ;
- у віковій категорії 25–29 років зареєстровано зниження показника в 1,1 раза з рівнем 88,9 у 2021 р. Найвищий рівень коефіцієнта зафіксовано в 2012 р. з показником 88,9;

Вікові коефіцієнти народжуваності

Роки	15–49 років <sup>1</sup>	15–19 років	20–24 роки	25–29 років	30–34 роки	35–39 років	40–44 роки	45–49 років <sup>1</sup>
2010	56,0	51,9	134,3	101,1	56,1	22,6	4,6	0,1
2011	56,9	53,3	134,0	103,2	58,9	22,8	4,2	0,2
2012	58,9	53,1	135,8	109,1	61,0	25,3	5,4	0,1
2013	57,8	54,1	135,1	105,6	59,2	25,8	5,2	0,3
2014	57,9	51,6	137,1	107,4	60,5	26,4	5,3	0,1
2015	53,2	52,8	132,9	97,1	51,9	23,6	5,0	0,2
2016	51,0	49,4	128,1	97,8	50,0	23,0	4,9	0,2
2017	46,7	46,0	116,0	91,2	49,0	21,0	4,8	0,3
2018	44,8	45,3	110,5	90,7	47,5	20,8	4,8	0,3
2019	42,2	40,5	101,0	88,8	48,2	20,7	4,6	0,2
2020	44,0	39,8	105,8	94,6	53,4	22,0	4,7	0,5
2021	41,4	39,6	100,5	88,9	51,3	21,0	5,2	0,3

Примітка. <sup>1</sup> – До цих вікових груп включено кількість дітей, народжених живими, у жінок у віці до 15 і понад 49 років.



2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1,834	1,870	1,950	1,926	1,942	1,817	1,766	1,641	1,599	1,520	1,604	1,534

**Сумарний коефіцієнт народжуваності (кількість народжених на одну жінку) у 2010–2021 рр.**

- у віковій категорії 30–34 роки зареєстровано зниження показника в 1,1 раза з рівнем 51,3 у 2021 р. Найвищий рівень коефіцієнта зафіксовано у 2012 р. з показником 61,0;
- у віковій категорії 35–39 років зареєстровано зниження показника в 1,1 раза з рівнем 21,0 у 2021 р. Найвищий рівень коефіцієнта зафіксовано у 2013 р. з показником 25,8;
- у віковій категорії 40–44 роки зареєстровано зростання показника в 1,1 раза з рівнем 5,2 у

2021 р. Найвищий рівень коефіцієнта зафіксовано у 2012 р. з показником 5,4;

- у віковій категорії 45–49 років зареєстровано зростання показника у 3,0 раза з рівнем 0,3 у 2021 р. Найвищий рівень коефіцієнта зафіксовано у 2020 р. з показником 0,5.

Далі визначали сумарний коефіцієнт народжуваності у Закарпатській області. Даний показник вивчали у динаміці 2010–2021 рр. Результати наведено на рисунку.

Таблиця 2

**Частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, за 2000–2021 рр. (% від загальної кількості народжених живими)**

Показник	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2015 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Усього	13,5	14,3	19,7	22,4	22,6	23,5	24,3
За типом місцевості							
Міська	18,3	19,8	26,3	30,2	31,4	31,7	32,8
Сільська	10,9	10,8	15,9	18,1	17,7	18,8	19,6

Таблиця 3

**Кількість дітей, народжених живими у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, за типом місцевості (2021 р.)**

Територія	Народжено дітей			Частка від загальної кількості живонароджених дітей		
	Усього	Міська місцевість	Сільська місцевість	Усього	Міська місцевість	Сільська місцевість
По області	3072	1484	1588	24,3	32,8	19,6
Райони						
Берегівський	895	385	510	39,3	52,9	32,9
Мукачівський	548	344	204	23,3	31,4	16,2
Рахівський	247	115	132	25,0	27,1	23,4
Тячівський	218	75	143	12,0	17,9	10,3
Ужгородський	818	429	389	32,7	32,5	33,0
Хустський	346	136	210	12,8	25,4	9,7

Аналіз отриманих у ході дослідження та наведених на рисунку даних свідчить про те, що сумарний коефіцієнт народжуваності у Закарпатській області за період дослідження скоротився на 16,4% (0,3 народжених живими на рік на одну жінку репродуктивного віку: з 1,834 у 2010 р. до 1,534 у 2021 р.).

Найвищий рівень сумарного коефіцієнта народжуваності зареєстровано у 2012 р. з показником 1,950, а найнижчий рівень – у 2019 р. з показником 1,520.

Наступним кроком дослідження стало вивчення даних щодо частки дітей, народжених живими у жінок Закарпатської області, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, у загальній кількості народжених живими. Дослідження охоплено період з 2000 по 2021 р. Результати дослідження наведено у табл. 2.

Аналіз отриманих у ході дослідження та наведених у табл. 2 даних демонструє, що у Закарпатській області за період дослідження (2000–2021 рр.) частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, зросла в 1,8 раза і у 2021 р. становила 24,3% від загальної кількості народжених живими.

У сільській місцевості за цей період частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, зросла в 1,79 раза і у 2021 р. становила 19,6% від загальної кількості народжених живими.

У містах за цей період частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, зросла в 1,79 раза і у 2021 р. становила 32,8% від загальної кількості народжених живими.

У 2021 р. зареєстровано найвищу частку дітей, народжених живими у матерів, які не перебували у зареє-

єстрованому шлюбі, за період дослідження, як у сільській місцевості, так і у містах.

Продовженням наведеного вище дослідження стало вивчення даних про народжених живими у 2021 р. у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, за типом місцевості у розрізі адміністративних територій Закарпатської області.

Отримані результати наведено у табл. 3.

Аналіз отриманих у ході дослідження та наведених у табл. 3 даних демонструє, що у 2021 р. в області народилося 3072 дитини у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, з них 1484 (48,3%) – у містах та 1588 (51,7%) – у сільській місцевості. Найбільше дітей народилося у Берегівському (895) та найменше – у Тячівському (218) районах. Загальна частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, від загальної кількості дітей, народжених живими, в області становила 24,3%, у тому числі у містах 32,8% та у сільській місцевості 19,6%.

У цілому в області частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, від загальної кількості народжених живими дітей коливається від 12,0% у Тячівському до 39,3% у Берегівському районах. Гранична різниця показника становить 3,28 раза.

У містах частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, від загальної кількості народжених живими дітей коливається від 17,9% у Тячівському до 52,9% у Берегівському районах. Гранична різниця показника становить 2,96 раза.

У сільській місцевості частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі, від загальної кількості народжених живими дітей коливається від 10,3% у Тячівському до 33,0% в Ужгородському районах. Гранична різниця показника становить 3,20 раза.

Характерною рисою сучасної народжуваності в країні, як і у Закарпатській області, став процес «постаріння» материнства [22, 23]. «Постаріння» материнства у першу чергу проявляється зростанням середнього віку матері на момент народження дитини. Так, якщо у середині 90-х років ХХ ст. зазначений показник був на рівні 24,5 року, то у 2015 р. він піднявся до 27,9 року [24].

Наступною характеристикою «постаріння» материнства є те, що за повільного зростання інтенсивності народжуваності у жінок молодших дітородних груп її рівень у жінок середнього і старшого репродуктивного віку, починаючи з 2001 р., зростає [25].

Зміни у репродуктивній поведінці населення України та Закарпатської області зокрема зумовлені, з одного боку, зовнішніми чинниками, що характеризують соціальний статус жінки у суспільстві, рівні її освіти, зайнятості, доходів, соціальної захищеності, а з іншого боку – ступенем задоволення її особистих потреб та інтересів. Для багатьох країн Європи та світу з низь-

ким і дуже низьким рівнем народжуваності, до яких належить і Україна, незабезпечення самовідтворення кількості населення сьогодні стало феноменом і одним з основних викликів для людства [26].

## ВИСНОВКИ

У ході дослідження встановлено, що сумарний коефіцієнт народжуваності у Закарпатській області за наведений період скоротився на 16,4% і у 2021 р. становив 1,534. При цьому зареєстровано зниження коефіцієнта народжуваності у вікових групах від 15 до 39 років, а серед жінок вікової категорії 40–49 років зафіксовано тенденцію до підвищення коефіцієнта народжуваності.

Частка дітей, народжених живими у матерів, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, зросла в 1,8 раза і у 2021 р. становила 24,3% від загальної кількості народжених живими. Зафіксовано рівномірне зростання зазначеного показника як у містах, так і у сільській місцевості.

Результати дослідження дають підставу для констатації негативної динаміки народжуваності у Закарпатській області, що у подальшому ще більш посилюється через наслідки війни проти російської агресії.

*Конфлікт інтересів відсутній.*

## Відомості про авторів

**Слабкий Геннадій Олексійович** – д-р мед. наук, проф., завідувач, кафедра наук про здоров'я, Ужгородський національний університет; тел.: (050) 171-16-48. *E-mail: gennadiy.slabkiy@uzhnu.edu.ua*

ORCID: 0000-0003-2308-7869

**Щербінська Олена Станіславівна** – д-р мед. наук, проф., кафедра гінекології, Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, м. Київ; тел.: (067) 507-27-27. *E-mail: 703alena@gmail.com*

ORCID: 0000-0002-5401-7110

**Білак-Лук'ячук Вікторія Йосипівна** – канд. мед. наук, доц., кафедра наук про здоров'я, Ужгородський національний університет; тел.: (050) 597-05-99. *E-mail: bilak.vika@gmail.com*

ORCID: 0000-0003-3020-316

**Русин Людмила Петрівна** – канд. мед. наук, доц., кафедра основ медицини, Ужгородський національний університет; тел.: (050) 687-34-03. *E-mail: ljudmula.rusun@uzhnu.edu.ua*

ORCID: 0000-0002-0839-1072

## Information about the authors

**Slabkiy Hennadii O.** – MD, PhD, DSc, Professor, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University; tel.: (050) 171-16-48. *E-mail: gennadiy.slabkiy@uzhnu.edu.ua*

ORCID: 0000-0003-2308-7869

**Shcherbinska Olena S.** – MD, PhD, DSc, Professor, Department of Gynecology, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv; tel.: (067) 507-27-27. *E-mail: 703alena@gmail.com*

ORCID: 0000-0002-5401-7110

**Bilak-Lukianchuk Viktoriia J.** – PhD, Associate Professor, Department of Health Sciences, Uzhhorod National University; tel.: (050) 597-05-99. *E-mail: bilak.vika@gmail.com*

ORCID: 0000-0003-3020-316

**Rusyn Ljudmyla P.** – PhD, Associate Professor, Department of Fundamentals of Medicine, Uzhhorod National University; tel.: (050) 687-34-03. *E-mail: ljudmula.rusun@uzhnu.edu.ua*

ORCID: 0000-0002-0839-1072

## ПОСИЛАННЯ

- Kobelya ZI, Lavruk IH. Demographic crisis in Ukraine: causes and ways to overcome it. *Scie Rev.* 2019;57(4):6-17.
- Slabky GO, Myronyuk IS, Koshelya II, Dudnyk SV. Medico-demographic situation as a global public health problem of Ukraine. *Herald Soc Hygiene Health Care Organization Ukr.* 2019;81(3):62-72.
- Pirozkova SI. Demographic crisis in Ukraine: causes and consequences. Kyiv: State com. statistics of Ukraine; Institute of Demography and Social Research; National Acad. Sciences of Ukraine; 2003. 230 p.
- Terets V. Natural population movement and depopulation in Ukraine against the background of the European demographic situation. *Ukraine: Aspects Work.* 2010;(4):19-23.
- The power of faith: charity fund. The demographic situation in Ukraine during the period of independence [Internet]. 2020. Available from: <https://www.slovovidlo.ua/2020/08/21/infografika/>
- Frankova I, Chaban O, Burlaka O, Lagutina S, Fedotova Z. Gender specifics of stress-related disorders in servicemen in wartime conditions in Ukraine. *PMGP.* 2019;4(3):0403-04214.
- Chaban OS, Haustova OO. Medical

- and psychological consequences of war distress in Ukraine: what do we expect and what should be taken into account when providing medical aid? Ukr Med. 2022;150(4):1-11.
8. Opendatabot. The birth rate in Ukraine has decreased by 28% since the beginning of the Great War [Internet]. 2023. Available from: <https://opendatabot.ua/analytics/birth-crisis-2023>.
9. Mirror of the week. The war in Ukraine: how it will affect the health of Ukrainians in the long term [Internet]. 2022. Available from: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/vijna-v-ukrajini-jaka-vona-vpline-na-zdorovja-ukrajintiv-u-dovhostrokovij-perspektivi.html>.
10. Dudina OO, Rudenko NG, Dudnyk SV. Characteristics of the state of the organization and main indicators of perinatal care in Ukraine. Annual report on the state of health of the population, the sanitary-epidemic situation and the results of the health care system of Ukraine. 2017 year. Kyiv: Medinform; 2018, p. 186-216.
11. Population of Ukraine = Population of Ukraine for 2014: demogr. Yearbook. Kyiv; 2015. 121 p.
12. Population of Ukraine = Population of Ukraine for 2015: demogr. Yearbook. Kyiv; 2016. 119 p.
13. Voropaev VG. Birth rate as the main factor shaping the future of the Ukrainian nation [Internet]. Public administration: improvement and development 2013;(1). Available from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=527>.
14. Zhilka NA, Myronyuk IS, Slabky GO. Characteristics of some indicators of reproductive health of the female population of Ukraine. Wiad Lekarskie. 2018;LXXI(9):1803-08.
15. Zhyłka NY, Slabkiy GO, Shcherbinska OS. The state of female reproductive health in Ukraine literature review. Reprod Endocrinol. 2021;(60):67-71.
16. Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine. State of health of the female population in Ukraine for 2020. (by territories controlled by Ukraine) [Internet]. Kyiv: Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine; 2021. Available from: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXX.html>.
17. Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine. Indicators of population health and use of health care resources in Ukraine for 2019-2020. Kyiv: Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine; 2021. 229 p.
18. Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine. State of health of the female population in Ukraine for 2021. (by territories controlled by Ukraine) [Internet]. Kyiv: Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine; 2022. Available from: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXXI.html>.
19. Center for Medical Statistics. Indicators of population health and use of health care resources in Ukraine for 2017-2018. Kyiv: Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine; 2019. 190 p.
20. Kvitashvili O, Ministry of Health of Ukraine; DU «UISD Ministry of Health of Ukraine». Annual report on the state of health of the population, the sanitary-epidemic situation and the results of the health care system of Ukraine. 2014 year. Kyiv: Medinform International Center; 2015. 460 p.
21. Center for Medical Statistics. State of health of the female population in Ukraine for 2019. (by territories controlled by Ukraine) [Internet]. Kyiv: Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine; 2020. Available from: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXIX.html>.
22. Gladuna OM, National Academy of Sciences of Ukraine; Institute of Demography and Social Research named after M.V. birds Population of Ukraine. Demographic trends in Ukraine in 2002-2019. Kyiv; 2020. 174 p.
23. State Statistics Service of Ukraine. Tables of births, deaths, and average life expectancy 2020. Statistical collection. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine; 2021. 68 p.
24. Chepelevska LA, Dubinina VG, Rudnytskyi OP, Lyubinets OV, Shafranskiy W. Analysis of the demographic situation in Ukraine. Annual report on the health of the population. the sanitary-epidemic situation and the results of the health care system of Ukraine. 2015 year. Kyiv: Ministry of Health of Ukraine, State University «UISD of Ministry of Health of Ukraine»; 2016, p. 12-33.
25. Musiya OS. Annual report on the state of health of the population, the sanitary-epidemic situation, and the results of the health care system of Ukraine. year 2013. Kyiv; 2014. 418 p.
26. Rogach IM, Keretsman AO, Hadzhega II. Overview of the dynamics of the demographic situation in Ukraine and its regions against the background of EU countries and the world: problems and prospects. Probl Clinical Peditr. 2019;44(2):49-56.

*Стаття надійшла до редакції 06.09.2023. – Дата першого рішення 13.09.2023. – Стаття подана до друку 25.10.2023*